గుర్తించని త్యాగానికి గుడ్ బై

"ఓ మహారాణీ! తీరిగ్గా ఆ తర్వాత చదువుకుందువుగానిలే, ముందా డాబామీద ఎండబెట్టిన వడియాలు పట్టుకురా, వర్షం వచ్చేట్టు వుంది."

తలెత్తి చూసింది కస్తూరి. నోటితో వేసిన ఆజ్ఞని కళ్ళతో ఖాయపరుస్తున్నట్టుగా చూస్తూ నిల్చుంది తల్లి.

'నిజమే. తను మహారాణియే. ఓ విశాల హృదయ సామ్రాజ్యానికి తను మహారాణిననే సంగతి అమ్మకు తెలిసుండదు. తెలిసుంటే యిలా అనుండేది కాదు.' — అనుకుంది కస్తూరి.

"చేసే వాళ్లుంటే కాలెలా కదుపుతుందీ. గుళ్లో దేవతలాగా కూచోబెట్టి చేసేవాళ్లున్నారుగా" చెల్లెలు దమయంతి విసుక్కుంటూ ఎంతకీకదలని కస్తూరిని కొరకొరా చూస్తూ డాబా మీదకు వెళ్ళింది వడియాలు తీసుకురావడానికి.

కస్తూరి తనలోతనే నవ్వుకుంది.

నిజమే తను దేవతే. తనని గాఢంగా అభిమానించి ఆరాధించే భక్తుడు ఒకడు వున్నాడనీ, నిజంగా గుళ్లో దేవతలాగే ఆరాధిస్తుంటాడనీ, అవసరమైతే ప్రాణాల్ని సైతం తనకు నైవేద్యంగా అర్పిస్తాడనీ చెల్లెలికి తెలీదు. తెలిస్తే అలా అనుండదు'— అనుకుంది కస్తూరి.

మెల్లగా లేచి డాబామీదకు వెళ్ళింది. అప్పటికే దమయంతి వడియాలన్నిటినీ పోగేస్తోంది. కస్తూరికూడా తనూ చెయ్యివేసి సాయంచేయబోయింది గాని "ఇంతోటి పనిని యిద్దరు చేయలా, అక్కర్లేదులే, నువ్వెళ్ళు. నేను చేసుకోగలను" అని చెల్లెలు అనేసరికి మారు మాటాడకుండా నిల్చుండిపోయింది.

దమయంతి వడియాలు తీసుకుని కిందకు వెళ్లిపోయింది.

డాబామీద కస్తూరి ఒక్కర్తే వుంది.

సాయంకాలం మబ్బుల్తో వాతావరణం చల్లగా, ఆహ్లాదకరంగా వుంది. ఆ డాబా ఆమెకు చాలా ఇష్టం. ఆ యింట్లో ఆమె ఎక్కువగా ప్రేమించేది ఆ డాబానే. అక్కలకన్నా, చెల్లెలికన్నా, తమ్ముడికన్నా, తల్లిదండ్రులకన్నా ఆమెకు ఆ డాబా అంటేనే ఎక్కువయిష్టం. ఆ డాబామీదనుంచి ఆకాశంలోని అందమైన మబ్బుల్ని చూడొచ్చు. నక్షత్రాల్ని చూడొచ్చు. సంతోషం ఎక్కువైతే ఏకాంతంగా కూనిరాగాలు తీసుకోవచ్చు. దుఃఖం ముంచుకొస్తే తనివి తీరా ఒంటరిగా ఏడవొచ్చు. అందుకే ఆ డాబా అంటే ఆమెకు అంత యిష్టం.

కస్తూరి సన్నగా కూనిరాగాలు తీస్తోంది. సంతోషమేతప్ప సంగీతంలేని కంఠంతో, పాటలుపాడ్డం చేతకాని కస్తూరి, కూనిరాగాలు తీస్తోంది. మనసుకు రాగాలతాళ్ళు కట్టి ఆనందపు ఉయ్యాలవేసి వూపుతోంది. డాబా పిట్టగోడదాటి గోడపక్క బాదంచెట్టు చిటారు కొమ్మదాటి, తెల్లనిమేఘాల నల్లంచులు దాటి నీలాకాశంలోకి ఆ ఉయ్యాల ఊగుతోంది.

ఆమె అకస్మాత్తుగా కూనిరాగం ఆపేసింది.

రమణరావు నిజంగా తనని అతని హృదయసామ్రాజ్యానికి మహారాణిని చేసుకుంటాడా? తనని దేవతలా చూసుకుంటాడా? తనది కేవలం భ్రాంతి కాదుకదా?

మూడేళ్ళుగా అతను చూపుతున్న అభిమానాన్ని కస్తూరి గుర్తుచేసుకుంది. అతని కళ్ళల్లో ఆరాధన, అభిమానం; అతని మాటల్లో ఆత్మీయత, గౌరవం; అతని చేతల్లో నిజాయితీ, సాన్నిహిత్యం-యివన్నీ ఆమె గుర్తు చేసుకుంది.

క్రితంరోజున అతను యిచ్చిన న్యూ ఇయర్ గ్రీటింగ్ కార్డులో అతను ఏం రాశాడో ఆమెకు కంఠతావచ్చు. పదిహేనుసార్లన్నా ఆమె దాన్ని చదువుకుంది.

"ఈ నూతన సంవత్సరం అన్నివిధాలా మీకు శుభకరం కావాలనీ, మన పరిచయానికి ఒక అర్థాన్నీ, నిండుదనాన్నీ కలిగించాలనీ హృదయ పూర్వకంగా కోరుతూ.—

మీ శ్రేయోభిలాషి,

ఎం.వి.టి. రమణరావు"

ఆ మాటల్లోంచి చూస్తే అతని మనసు కెలిడియోస్కోపులో కనిపించి నట్టు అన్ని కోణాల్లోనూ అతి మనోహరంగా, అత్యంత ఆకర్షణీయంగా కనిపించింది. పదేపదే ఆ వాక్యాల్ని ఆమె చదువుకుంది. అవామెకు కంఠతా వచ్చేశాయి కూడా.

'జీవితాన్ని అసహ్యించుకోవడానికి కాదు, ప్రేమించడానికి. మిమ్మల్ని మీరు ప్రేమించకపోతే, యితరుల్ని మాత్రం మీరెలా ప్రేమించగలరు?' అని చెప్పి తననుతాను అసహ్యించుకోవడం మాన్పి ప్రేమించగలగడం నేర్పాడు. జీవితం మీద నిరుత్సాహాన్ని పోగొట్టి, ఆశగా జీవించడం అలవాటు చేశాడు. తనని ప్రేమించే హృదయం, అభిమానించే చల్లని మనసు ఒకటి వుందని మెల్ల మెల్లగా తెలిసి వస్తున్నప్పుడు తనచుట్టూ పాతుకున్న నిరాశముళ్ళ కంచెల్ని ఒక్కటొక్కటే తీసిపారేసి, నచ్చిన పూలమొక్కల్ని నాటుకుంది. వాటికి ఆత్మీయానురాగాల్ని ఎరువులుగా వేసి ఏపుగా పెంచింది. ఎప్పుడో అవి అందమైన రంగురంగుల పూలను పూయడం మొదలెడతాయి. ఆహ్లాదకర మైన రకరకాల సువాసనల్ని వెదజల్లుతాయి. ఆరోజు గురించే ఆమె ఆశగా ఎదురుచూస్తోంది.

నిజానికి ఆమె నిరీక్షణకు ఆవిడే పూర్తిగా బాధ్యురాలు. ఎన్నోసార్లు రమణరావు ఆమెను "మీతో ఓ ముఖ్యవిషయం మాట్లాడాలి, వీలు చూసుకొని చెపితే ఎక్కడికైనా వెళ్ళికూచుని మాట్లాడుకుందాం" అని అడిగాడు. అతను చెప్పదలచుకున్న దేమిటో ఆమె ఊహించగలదు గనుక అలాగేలెండి అంటూ దాటేస్తూ వచ్చింది.

అలా దాటేయడానికి కారణం ఆమె పరిస్థితులే.

వర్షం ప్రారంభమైంది. ఒకటీ ఒకటీ చొప్పున చినుకులు రాలుతున్నై.

కస్తూరి వెళ్ళిపోదామని వెనక్కు తిరిగింది. మెట్ల దగ్గర పై మెట్టుమీద నిలుచుని వుంది కస్తూరి చిన్నక్క — రేవతి.

"అయిపోయిందా ఊహావిహారం. అరడజనుసార్లయినా పిలిచేను పలుకుతేనా. ఏ రాకుమారుడి ధ్యాసలో వున్నావో మరి, వెంటనే వినిపించు కోడానికి. సరేగాని అమ్మ పిలుస్తోంది పద."

కిందకు దిగిపోయింది కస్తూరి. తల్లి దగ్గరకు వెళ్తే—

"మరేంలేదు, నీకు పండక్కు అడ్వాన్సు యిస్తారు గాబోలు, దాని గురించి దరఖాస్తు పెట్టలేకపోయావా. పెద్దపండగ దగ్గర పడుతోందికదా, మీచిన్న బావకి పండక్కి డబ్బు పంపించాలి" అంది తల్లి.

పెళ్ళి కాకుండానే యిలా పెట్టుపోతలవీ ఎందుకో అర్థంకాలేదు కస్తూరికి. ఏమన్నా అంటే చిన్నక్క అన్నం తినడం మానేస్తుంది. అంతటితో సరిపెట్టే రకం కూడా కాదు. తనని చూసి అసూయపడిపోతున్నావ్ అని ముఖం ఎదుటే అనేస్తుంది. మూడునాలుగుసార్లు అలా అనేసింది కూడా. నిజానికి ఆ సంబంధం స్థిరపడడానికి తనే కారణం అనే సంగతి చిన్నక్కకీ తెలుసు. తల్లికి యిష్టంలేకపోతే తనే నచ్చజెప్పి ఒప్పించిన విషయం చిన్నక్కకి తెలుసు. ఆ విషయం తెలిసికూడా తను ఆమెను చూసి అసూయపడిపోతోందని అనుకోవడం, అలా నిర్మొహమాటంగా బైటికే అనేయడం ఏమిటి?

అందుకే తల్లి పండగ అడ్వాన్సు గురించి చెప్తే మరోమాట మాట్లాడకుండా "అలాగేలే, రేపు అప్లయి చేస్తాను" అనేసింది కస్తూరి.

నిజానికి ఆమె ఆ డబ్బు గురించి మూడు రోజుల కిందటే అప్లయి చేసింది. ఇంట్లో ఆడపిల్లలున్నారుకదా కుట్టుమిషను ఒకటి వుంటే బావుంటుందని వాయిదాలమీద కొనుక్కుందామనుకుంది. దానికి ముందుగా డబ్బు కట్టాలంటే ఫెస్టివల్ అడ్వాన్స్ గురించి పెట్టింది. ఇప్పుడీ విషయం చెప్పినా ఎవరూ వినరు. కాబోయే చిన్నల్లుడికి బట్టలే ముఖ్యంఅంటారు. మాటజారి, అందర్లోనూ చెడ్డదాన్ని కావడం ఎందుకులే అనుకుంది కస్తూరి.

ఆ రాత్రి భోజనం చేశాక వారపత్రిక చదువుదామని తీసి కూచుంది. గాని ఆమె ధ్యాసంతా యింట్లోవాళ్ళ చర్చమీదే వుంది. ఆ చర్చ వాళ్ళ నాన్నగారికి వచ్చిన ప్రావిడెంట్ ఫండుగురించి. ఎంట్రీలు సరిగాలేక రిటైరైన ఏణ్ణర్థానికి ఆడబ్బు చేతికివచ్చింది. ఆ డబ్బును ఏం చేయాలా అని చర్చ.

"పెద్దది వుత్తరం రాసింది కదండీ అల్లుడు హడావుడి చేస్తున్నాడని. ఎలాగూ అతనికి యివ్వాలికదా, ఓ రెండువేలు పంపించి మిగతాది రెండోదాని పెళ్లికని బ్యాంకులో వెయ్యండి" అంది కస్తూరి తల్లి.

"దాని పెళ్లికి ఆమాత్రం చాలుతుందా, ఎలాగూ వూళ్లోవున్న ఆ యిల్లు కాస్తా అమ్ముకోక తప్పదు" అన్నాడు కస్తూరి తండ్రి.

"ఏదో దాని పెళ్లికాస్తా అయిపోతే కాస్తంత ఊపిరి తీసుకోవచ్చు, కస్తూరి గురించి అట్టే ఆలోచించక్కర్లేదు. ఎలాగూ ఉద్యోగం చేస్తోందికదా, నెల నెలా నాలుగురాళ్లు వెనకేసుకోమంటే సరి. ఎటొచ్చీ దమయంతి గురించే చింతఅంతాను" అంది తల్లి.

"ఇప్పటినుంచీ ఎందుకే బెంబేలు పడిపోతావ్. దాని చదువు పూర్తయి పెళ్ళిచేయాల్సి వచ్చేసరికి సూరిగాడు చేతికి అందొస్తాడుకదా, మరేం ఫర్వా లేదు" అన్నాడు తండ్రి.

తండ్రికి పెద్ద కూతురంటే యిష్టం. తల్లికి రెండోదీ, నాలుగోదీ అంటే యిష్టం. తమ్ముడంటే నలుగురి ఆడపిల్లల తర్వాత పుట్టాడని యింటిల్లిపాదికీ యిష్టమే. ఎటొచ్చీ తనంటేనే ఎవరికీ యిష్టంలేదు- అనుకుంది కస్తూరి. ఉక్రోషంతో అక్కడినుంచి లేచివెళ్ళి నిద్రపోదామని పక్కవరచుకుని పడుకుంది.

పడుకుందేగాని ఆమెకు మాటిమాటికీ తల్లి మాటలే గుర్తుకొస్తున్నాయి. తను ఉద్యోగం చేస్తోందిగనుక తన గురించి యింట్లోవాళ్ళు అట్టే పట్టించుకో నక్కరలేదా? మూడేళ్లబట్టి ఉద్యోగం చేస్తోంటే ఐదురూపాయలైనా తనగురించి వెనకేసుకోలేక పోయిందే. చిన్నక్కకి చూసిన సంబంధంలాంటిది తనకు రావాలంటే పదివేలు ఎప్పటికి కూడబెట్టుకోగలదు తను? జీతం రాగానే తన ఖర్చుకి పాతిక రూపాయలు తీసుకుని మిగతాది అమ్మచేతుల్లోనే పెడ్తున్నట్టు ఆమెకి తెలుసుకదా. తనెలా దాచుకోగలదని అమ్మ అనుకొంటోంది.

కస్తూరికి తల్లిమీద కోపం వచ్చింది కాని, అంతలోనే అది ఎగిరి పోయింది. యింటి పరిస్థితులు తలచుకొన్నప్పుడు తనమీద తనకే జాలేస్తుంది కానీ ఎవరిమీదా కోపంరాదు.

రెండేళ్ళక్రిందట తండ్రి గవర్నమెంటు ఉద్యోగంచేసి రిటైరై ఓ చిన్న ప్రయివేటు ఫర్మ్‌లో చేరాడు. కస్తూరి పెద్దక్క పెళ్ళయి సంసారం చేసు కుంటున్నా ఆరోగ్యం బాగోక తరచు పుట్టింట్లోనే వుంటోంది. కస్తూరి

చిన్నక్క టైపిస్టుగా ఉద్యోగం చేసేది కానీ ఆమెకు పెళ్ళిస్థిరపడ్డాక కాబోయే బావగారు ఆమెను ఉద్యోగం మానిపించేయమన్నారు. అందుకని మానేసింది. వెంటనే పెళ్ళి చేసెయ్యడానికా, అతనికన్నా పెద్దతనికి పెళ్ళికాలేదు. అతనికి అయితేగాని ఈయనకు చేయరు. నాలుగో అమ్మాయి దమయంతి బి.యస్‌సి. చదువుతోంది. అఖరివాడు సూర్యం, పాలిటెక్నిక్ చదువుతున్నాడు. మరో రెండేళ్ళు పోతేగాని అతను చేతికి అందిరాడు. సంసారం ఖర్చులు ఎక్కువ, ఆదాయం తక్కువ.

'నిజమే అమ్మ చెప్పినట్టు నెలనెలా కొంత బేంకులో వేసుకుని జాగ్రత్త పడ్డం అవసరమే, తనకికాకపోతే చెల్లెలికైనా ఆ డబ్బు ఉపయోగిస్తుంది. ఇంట్లో ఎంతిచ్చినా మిగలదు' అనుకుంది కస్తూరి.

రేపు జీతం అందుకోగానే ఆపని చేయాలి—అని నిర్ణయించుకుంది.

మర్నాడు ఆఫీసుకు వెళ్ళినప్పుడు సేవింగ్స్ బాంక్ అకౌంట్ ఎలా ఓపెన్ చేయాలో ఆవివరాలవీ రమణరావుని కనుక్కుంది. అతను నవ్వుతూనే "ఏమిటండోయ్ విశేషం. డబ్బుదాస్తున్నారంటే ఏదో స్వార్థం వుందన్నమాటే" అన్నాడు.

"అవసరానికి యింట్లో ఉపయోగిస్తుందనీ" అంది.

ఇంటికొస్తూ అతని మాటల్నే తలచుకొని నవ్వుకుంది. భలే ఊహించే సాడే అనుకుంది.

తల్లికి డబ్బు యిస్తున్నప్పుడు, తన ఖర్చుకి పాతికకాక మరో పాతిక కూడా అట్టేపెట్టుకొని మరీ యిచ్చింది. రేపు ఆఫీసుకి ఓ గంట లేట్ పర్మిషన్ పెట్టి బేంకుకి వెళ్దాంలే అనుకుంది.

తీరా భోజనాల దగ్గర "అక్కా ఓ ఇరవై రూపాయలుంటే యిస్తావా. అర్జంటుగా కావాలి" అని తమ్ముడు అడిగితే "అలాగేరా" అంది.

తమ్ముడంటే ఆమెకు చాలా అభిమానం. స్కూల్ ఫైనల్ అయ్యాక ఇక చదువు ఆపించేసి ఏ టైపో నేర్పి ఉద్యోగంలో పెట్టేద్దామని వాళ్ళ నాన్నగారు అనుకున్నప్పుడు "ఆడపిల్లని చదివిస్తున్నారు కదా, వీడ్ని చదివించండి" అని చెప్పి, పట్టుపట్టి పాలిటెక్నిక్‌లో చేర్పించింది. చదువుకుఅయ్యే

ఖర్చులన్నీ తండ్రే సర్దుకుంటూ వస్తోన్నా చిల్లర ఖర్చులపీ కస్తూరే ఆదుకుం టోంది.

బేంకులో అకౌంటు ఓపెన్ చేయడం వచ్చే నెలకి వాయిదా వేసుకుంది కస్తూరి.

నాలుగైదు రోజుల తర్వాత ఆఫీసులో రమణరావు మాటల సందర్భంలో "ఇంతకీ బేంకులో ఎంత దాచేరు" అని అడిగితే

"ఎక్కడండీ, అనుకోకుండా ఏవో ఖర్చులొచ్చాయి, కుదరలేదు. ఏమిటో ఏదనుకున్నా జరగడంలేదండీ'' అంది.

అతను ఆశ్చర్యంగా చూశాడు.

అంత నిరుత్సాహంగా, నిరాశగా యీ మధ్య ఆమె మాట్లాడలేదు. ఆమె కూడా అలా అనాలనుకోలేదు. పొద్దున్న ఆఫీసుకు టైము అయిపోయిం దని, వంట కాకపోతే అలాగే వచ్చేసిందేమో మనసంతా చికాగ్గా వుంది.

ఆ రోజంతా ఆమె డల్‌గా కూచోవడం రమణరావు చూశాడు.

సాయంకాలం ఆఫీసు విడిచిపెట్టిన తర్వాత యింటికి బయలుదేరు తుండగా మెట్ల దగ్గర ఎవరూ లేకుండా చూసి మడతపెట్టిన ఓ కాగితం ఆమెకిచ్చాడు రమణరావు. ఎన్నోసార్లు ఎంతో సన్నిహితంగా అతనితో మాట్లాడినా ఎప్పుడూ కలగని భయం ఆనాడు ఆమె ఆ కాగితం అందుకొం టుంటే కలిగింది. దాన్ని హేండ్‌బేగ్‌లో పడేసుకుని గబగబా బస్‌స్టాపుకు వెళ్ళింది. బస్సు ఎంతకీ రాకపోతే, వచ్చికూడా ఖాళీలేదని ఎవరినీ ఎక్కించు కోకుండా వెళ్ళిపోతే మరో బస్సు గురించి ఎదురుచూడలేక రిక్షాకట్టించుకుని యింటిని చేరుకుంది. కాళ్ళూ చేతులూ కడుక్కుని హడావుడిగా టిఫిన్‌తినేసి ఆ వుత్తరం డాబామీద చదువుకుందామని ఓ వారపత్రికలో పెట్టుకుని వెళ్ళింది గానీ, ఆమె వెనకనే చెల్లెలు రావడంతో వీలుపడలేదు. ఇంట్లో ఏకాంతంగా చదువుకునేస్థలం లేకపోవడంవల్ల, వాళ్ళ చిన్నక్క కళ్ళబడకుండా వుండడం కష్టం గనుక అందరూ పడుకునేవరకూ ఆమె ఆ వుత్తరాన్ని విప్పలేక పోయింది.

ఆ వుత్తరాన్ని విప్పుతున్నప్పుడు ఆమె చేతులు వణికాయి. గుండె గబగబా కొట్టుకుంది.

"కస్తూరిగారూ!

మీతో ముఖ్యమైన విషయం ఒకటి మాట్లాడాలని ఎన్నిసార్లు అడిగినా మీరు దాటేస్తూ వస్తున్నారు. ఈసారి అలా దాటేయడానికి వీల్లేదు. ఈవిషయం నాకు చాలా ముఖ్యమైనది. చాలా కాలంగా మీకు చెప్పాలనుకుంటున్నది. మీకు చెప్పి, వివరంగా మీతో మాట్లాడాల్సినది.

నేనేం చెప్తానో బహుశా మీరు ఊహించే వుంటారనుకుంటాను.

నన్ను గురించి మీకు బాగా తెలుసు. మూడేళ్లుగా నన్ను చూస్తూనే వున్నారు. నా అంతట నేను ఎవరికీ సన్నిహితంగా వెళ్ళను కాని ఎందు వల్లనో నాకు తెలియకుండానే మీకు సన్నిహితంగా వచ్చేశాను. ప్రేమను గురించి ప్రతివాడూ తేలిగ్గా మాట్లాడే యీ రోజుల్లో నేను మిమ్మల్ని ప్రేమిస్తు న్నానని చెప్తే మీకు నవ్వు రావచ్చు. కాని నేనుమాత్రం మిమ్మల్ని చిత్తశుద్ధితో ప్రేమిస్తున్నాను. ఈ విషయం చాలా రోజులక్రిందటే చెప్పాలనుకున్నా యిప్పటికిగాని వీలుపడలేదు. చాలాసార్లు మీతో తీరిగ్గా మాట్లాడాలనిపిస్తే మీరు పట్టించుకోకపోవడంవల్ల మీకు యిష్టమో కాదో తెలీక యిలా వుత్తరం రాస్తున్నాను.

రేపు సాయంకాలం వీలుచూసుకుని మీరువస్తే తీరిగ్గా మాట్లాడుకుందాం. ఆఫీసు అయిపోయాక రామకృష్ణా మిషన్ దగ్గరకు రండి. ఇద్దరం కలిసి బయలుదేరితే ఆఫీసులో ఏడ్చేవాళ్ళు చాలామంది వున్నారు. విడి విడిగా అక్కడకు చేరుకుందాం. సాయంకాలం వేళ అక్కడకు రావడం మీకు యిబ్బందనిపిస్తే కొద్దిగా చీకటి పడుతుండగా రండి మీ గురించి ఎనిమిదింటి వరకు అక్కడే ఎదురు చూస్తుంటాను. ప్రేమను గురించి మాట్లాడుకోడానికి కాదు మిమ్మల్ని అక్కడికి రమ్మనడం. అంతకన్నా ముఖ్యమైన విషయాల్ని గురించి మాట్లాడుకోడానికి. ఇది చాలా అర్జంటు విషయం. అలక్ష్యం చెయ్యరని భావిస్తాను. రేపు వీలుంటే, మన బూతద్దం కళ్ళద్దాల సూపర్నెంటు సెషనులో లేకుంటే, మరోసారి యీ విషయం మీకు గుర్తు చేస్తాను. తప్పక వస్తారుకదూ!

మీ

రమణరావు"

కస్తూరి ఆ వుత్తరాన్ని అలాగే చేత్తో పట్టుకుని చాలాసేపు కూచుండి పోయింది. తొలిసారి నడక నేర్చిన పసిపాపకళ్లల్లోలాటి ఆనందం, పడిపోతాననే భయం ఆమె కళ్లల్లో అల్లుకున్నాయి. ఇంద్రధనుస్సు విరిసిన ఆకాశంవేపు ఎగిరిపోతోన్న ఊహల్ని భయం పగ్గాలువేసి గట్టిగా బిగించి పట్టుకుంది. పగ్గాలు తెగిపోయాయి. ఊహలు ఎగిరిపోయాయి.

మరోసారి వుత్తరం చదువుకుని నిద్రపోయింది.

ఉదయం అందమైన కలల పురిటి వాసనల్లోంచి బద్దకంగా ఒళ్ళు విరుచుకుని లేచింది.

ఎప్పుడూలేనిది ఆ రోజు ఆఫీసుకు వచ్చేటప్పుడు ఏంచీర కట్టుకోవాలా అని అయిదు నిమిషాలు తటపటాయించింది.

ఆఫీసులో సమయం చూసుకుని రమణరావు "సాయంకాలం వస్తున్నారా?" అని అడిగాడు.

ఆమె సమాధానంగా చిరునవ్వు నవ్వింది.

ఆఫీసు విడిచిపెట్టడానికి పావుగంట ముందుగానే రమణరావు వెళ్ళిపోయాడు. వెళ్ళేముందు వస్తారుకదూ అన్నట్టు కళ్ళతోనే అడిగి మరీ వెళ్ళాడు.

ఆఫీసు విడిచిపెట్టగానే కస్తూరి అక్కడికి బైలుదేరలేదు. ఆలస్యం చేద్దామని బజార్లో పనిచూసుకుని తీరిగ్గా అతను చెప్పిన చోటుకి వెళ్లేసరికి చిరుచీకటి పడింది. అక్కడ ఆమె గురించే ఎదురుచూస్తున్నాడతను.

ఇద్దరూ యిసకలోకెళ్ళి కూచున్నారు. సముద్రం మీదనుంచి విరిగిన కెరటాల తుంపర జల్లుజల్లుగా ఎగిరొస్తోంది గాలి ఒకటే అల్లరి పెడ్తోంది. ఆమె వస్తూవస్తూ కొనుక్కుని తలలో పెట్టుకున్న సింహాచలం సంపెంగల వాసనలు వాళ్ళ చుట్టూ వలయాలు తిరుగుతూ ఆలోచన్ల ఆటకట్టిస్తున్నాయి.

"ఉదయం ఎప్పుడో భోంచేసి వచ్చారు. ఆకలేస్తోందేమో ముందు ఈ టిఫిన్ తినండి, తర్వాత తీరిగ్గా మనం మాటాడుకుందాం" అన్నాడు రమణరావు టిఫిన్ పొట్లాలు విప్పుతూ.

నిజమే. ఆమెకు ఆకలిగానే వుంది. అందుకే రమణరావంటే ఆమెకు యిష్టం. చాలా ప్రాక్టికల్‌గా ఆలోచిస్తాడతను.

సభ్యతకి 'ఎందుకండీ యివన్నీ' అని అన్నా, అతను ఎదుట పెట్టి నప్పుడు మారుమాట్లాడకుండానే తీసుకుంది.

"ఎప్పటినుంచో మిమ్మల్ని యిక్కడకు రప్పిద్దామనుకుంటే చివరికి యివ్వాల్టికి వచ్చారు." అన్నాడు రమణరావు, తను చెప్పబోతున్న దానికి నాందిగా.

ఆమె టిఫిన్ తీసుకుంటూ ఆలకిస్తోంది.

"మూడు రోజుల కిందటే యింటి దగ్గరనుంచి వుత్తరం వచ్చింది. ఓ పదిహేను రోజులు సెలవు పెట్టి వస్తే అరడజనువరకు పెళ్ళి సంబంధాలు వచ్చి వున్నాయి చూసుకోవచ్చు అని మానాన్నగారు వుత్తరం రాశారు. గత ఏడాదినుంచీ ఆయన అలా వుత్తరాలు రాయడం, నేను సెలవు దొరకలేదనీ, అదనీ యిదనీ చెప్పి దాటేయడం జరుగుతోంది కాని యీసారి మాత్రం చాలా ఘాటుగా రాశారాయన. నేను రాకపోతే తనే ఏదో ఒకటి స్థిరపరుస్తారట. అందుకనే నాకూ కంగారు పుట్టింది. మీ నిర్ణయమేమిటో వీలయినంత తొందరగా తెలుసుకొని, మీతో వివరంగా మాట్లాడాలనిచెప్పి యిలా యిక్కడికి రప్పించాను.

నా విషయాలు యించుమించు అన్నీ మీకు ప్రత్యక్షంగానో పరోక్షంగానో తెలియజేసేవున్నాను. ఈ రెండు మూడేళ్ళ పరిచయంలోనూ మీరు నన్ను చాలా సన్నిహితంగా పరిశీలించే వుంటారు. నా మనస్తత్వం మీకు బాగా అర్థమైవుంటుంది. నన్ను పెళ్ళిచేసుకోవడానికి మీకు ఏమైనా అభ్యంతరం వుంటే చెప్పండి."

కస్తూరి పలహారి ఒకటే దగ్గుతోంటే అతను సోడా కుర్రాడ్ని కేకేసాడు. ఆమె సోడా తాగింతర్వాత ఏం చెప్తుందా అని ఎదురుచూస్తూ కూచున్నాడు. ఆమె ఏమీ చెప్పకపోయేసరికి అతనే మళ్ళీ చెప్పడం మొదలెట్టాడు.

"ఈ పెళ్ళికి మొదట్లో మాయింట్లో అభ్యంతరం చెప్పినా ఒకటి రెండేళ్ళలో వాళ్లే సర్దుకుపోతారు. మావాళ్ళ మనస్తత్వం నాకు బాగా తెలుసు. ఒకవేళ వాళ్ళు సర్దుకుపోకపోయినా యిబ్బందేమీ లేదు. వాళ్ళమీద ఆధారపడి నేనేమీలేను. నా కాళ్ళమీద నేను నిలబడ్డాను. వాళ్ళు కూడా ఆర్థికంగా నామీద ఆధారపడిలేరు. ఏమంటారు, మనం వివాహం చేసుకోవడం మీకు యిష్టమేనా?"

ఆమె వెంటనే ఏం మాట్లాడలేదు. ఆ మసక వెలుతుర్లో ఆమెనేచూస్తూ మళ్ళీ అదే ప్రశ్న అడిగాడు.

"ఇష్టంలేకపోవడం అంటూ లేదనుకోండి. కాని నా పరిస్థితులే నన్నేమీ మాట్లాడనివ్వడంలేదు. మీకు తెలీదు రమణరావుగారూ, నాకు చాలా బాధ్యత లున్నాయి" అంది ఆమె.

"బాధ్యతలు ప్రతివారికీ వుంటాయి. ఆ బాధ్యతల పేరుతో మిమ్మల్ని కష్టపెట్టుకోవడం బాగోలేదు" అన్నాడు అతను.

"అలాకాదులెండి, నా పెళ్ళికీ వాటికీ సంబంధం వుంది. ఇప్పుడు నేను పెళ్ళిచేసుకుంటే నా స్వార్థాన్నే చూసుకున్నదాన్నవుతాను గాని నామీద ఆశలు పెట్టుకున్న యింట్లోవాళ్ళ శ్రేయస్సు ఆలోచించినదాన్నికాను. మా నాన్న గారు రిటైరై ఏదో చిన్న ప్రయివేటు జాబ్ చేస్తున్నారు. చెల్లెలూ, తమ్ముడూ చదువుకుంటున్నారు. వచ్చే ఎండల్లో మా చిన్నక్క పెళ్ళి చేయాలనుకుం టున్నాం. మా పెద్దక్కకి ఎప్పుడూ అనారోగ్యమే. ఇలాంటి పరిస్థితుల్లో నేను పెళ్ళిచేసుకుని ఆ యింటిని ఎలా గాలికి వదిలేయగలను చెప్పండి? కనీసం రెండేళ్ళపాటయినా నేను యింటిని ఆదుకోవాలి. అప్పటికి మా తమ్ముడు చేతికి అందివస్తాడు. మా చెల్లెలి చదువు పూర్తవుతుంది."

"మీరు ఎంతకాలం ఆగమన్నా ఆగటానికి సిద్ధంగానే వున్నాను. అందుకే మీరు ఎన్నిసార్లు దాటేసినా తొందరపెట్టలేదు. కాని యిప్పటి పరిస్థితి వేరు. సంగతంతా మీకు వివరించాను కదా. ఎంతమాత్రం ఆలస్యం చేయ డానికి వీల్లేని పరిస్థితి. అందువల్లనే మిమ్మల్ని యిలా తొందరపెట్టి యిర కాటంలో పెట్టాల్సివస్తోంది."

"రమణరావుగారూ! మిమ్మల్నినేను దూరంచేసుకోవా లనుకోవడంలేదు. మీ అంత మంచివారిని, నన్ను యింతగా అభిమానించే మిమ్మల్ని నేను కలలో కూడా దూరం చేసుకోలేను. కాని ఒక్క విషయం నాగురించి ఒక్క రెండేళ్లు మీరు ఓపిక పట్టలేరూ?"

రమణరావు ఏమీ మాట్లాడలేకపోయాడు. మంచి మాటలతో బంధించేసి నట్లుగా అతను యిబ్బందిగా కాస్సేపు కూచుని—

"ఇంతకీ మీరు పెళ్ళిని వాయిదా వేయడానికి కారణం మీ బాధ్యతలే కదా. ఓ పనిచేయండి. పెళ్ళిచేసుకున్నా రెండేళ్ళపాటు మీ బాధ్యత మీరు నెరవేరుస్తూనే వుండండి" అన్నాడు.

కస్తూరి అర్థంకానట్టు చూసింది.

"మీ తమ్ముడు అందొచ్చేవరకు మీజీతం మీవాళ్ళకేయిచ్చేయండి. నా జీతం వుండనే వుందికదా, మనిద్దరికీ ఆ మాత్రం చాలదా?"

"రమణరావుగారూ!...." ఆమె కంఠం బొంగురుపోయింది. భక్తితో, పారవశ్యంతో కంఠం మూగపోయినట్టు ఆమె మాట్లాడలేకపోయింది. అముదపు దీపాల మసక వెలుతురులో గర్భగుడిలోని మూలవిరాట్టును చూసినట్టు కళ్ళు పొడుచుకుని మరీ చూసింది అతన్ని.

"ఏమంటారు, అలా చెయ్యొచ్చుకదా, రెండు సమస్యలూ తీరిపోతాయి" అన్నాడు రమణరావు.

"చెయ్యొచ్చుననుకోండి. కాని నా బాధ్యతలు తీరడం ఒక్కటే సమస్య కాదుకదా. ఇంకా ఆలోచించాల్సిన విషయాలు చాలా వున్నాయి. మా చిన్నక్కకి యీ ఎండల్లో పెళ్ళిచేయాలనుకుంటున్నాం. సంబంధం నిశ్చయమైంది. మన పెళ్ళివల్ల అది ఆగిపోయినా ఆగిపోవచ్చు. నాకన్నా పెద్దదానికి పెళ్ళికాకుండా నేనెలా చేసుకొంటాను? అదీకాక యీ పెళ్లిచేసుకోవడానికి మావాళ్లు ఒప్పుకోకపోవచ్చు. అలాంటప్పుడు నేనిచ్చే డబ్బుమాత్రం వాళ్ళెందుకు పుచ్చుకుంటారు? పుచ్చుకోరు. అందువల్ల వాళ్లు చాలా యిబ్బంది పడాల్సి వస్తుంది. మా తమ్ముడు, చెల్లెలు మధ్యలోనే చదువు ఆపేయాల్సి వస్తుంది. మా తమ్ముణ్ణి బలవంతంచేసి పాలిటెక్నిక్‌లో చెర్పించాను. వాడు వృద్ధిలోకి వస్తాడని కొండంత ఆశ పెట్టుకున్నాను. మా చెల్లెలు చాలా తెలివైనది. కాలేజీలో ఎప్పుడూ దానికి ఫస్టు మార్కులు వస్తుంటాయి. వాళ్ళ చదువులు మధ్యలోనే ఆగిపోతే వాళ్ళ తెలివితేటలు ఎందుకూ కొరగాకుండా పోతాయి. మా పెద్దక్క రోగిష్టిది. మా బావగారికి పేకాట, నాటకాలు తప్ప యింటి విషయాలు అక్కరలేదు. అందువల్ల మా అక్క ఎప్పుడూ మా యింట్లోనే వుంటుంది. ఆమె మందులకే బోల్డు ఖర్చవుతుంది. మా నాన్నగారి ఆర్జన యిల్లు గడవడానికే చాలుతుందిగాని పై ఖర్చులకు చాలదు. ఇంకా మా

చిన్నక్క పెళ్ళొకటి వుంది. చూశారా ఎన్ని సమస్యలో. ఇవన్నీ నాకు సంబంధించినవికావులే అని నా స్వార్థం నేను చూసుకోనా? రమణరావుగారూ నన్ను మరోలా అర్థంచేసుకోవద్దు. ఒక్క రెండేళ్ళు నాగురించి ఓపికపట్టండి. ఆ తర్వాత పెళ్ళి చేసుకుందాం. ఏదో విధంగా మీ వాళ్ళకి సర్దిచెప్పండి. ఇటు చూడండి....నాగురించి ఆమాత్రం కష్టపడలేరూ....ప్లీజ్"

రమణరావు కొద్దిసేపు నిదానించి చూసి 'అ లా గే లెం డి' అన్నట్టు తలవూపాడు.

"మీరు ఎంతమంచివారండి! మీకు చాలా యిబ్బంది కలిగించాను. క్షమించాలి" అంది కస్తూరి.

"అంతమాట అనకండి. మీ పరిస్థితులు కూడా ఆలోచించాలికదా. నేను రేపే యింటికి వుత్తరం రాసేస్తాను—యిప్పుడప్పుడే పెళ్ళిచేసుకోనని. ఆలోచిస్తే కారణమే దొరక్కపోతుందా'' అన్నాడు రమణరావు.

"అన్నట్టు ఈ చాక్లెట్స్ తీసుకోండి'' అంటూ కస్తూరి హేండ్ బేగ్‌లోంచి చాక్‌లెట్లు తీసి అతనికిచ్చి, తనొకటి నోట్లో వేసుకుంది.

''మీకింకా చిన్నతనం పోలేదండోయ్'' అన్నాడు నవ్వుతూ. ఆమె కూడా నవ్వింది.

దూరంగా సముద్రంమీద లైట్ల వెలుగుల్లో ఓడ ఒకటి అందంగా అలంకరించిన పెళ్ళి పందిరిలా వుంది. ఆకాశంలో నక్షత్రాలు పందిట్లో చాందినీకి వేలాడదీసిన పూలలా వున్నాయి. ఒడ్డున జనం పెళ్ళివారిలా బీచ్ అంతా నిండిపోయారు. దగ్గర్లోనే ఎవరో ట్రాన్సిస్టర్ పట్టుకొచ్చారు గాబోలు సన్నాయిమేళం సముద్రఘోషలో కలిసిపోయి మరీ సన్నగా వినిపిస్తోంది. ఉండి ఉండి తుంపర్లు అక్షింతల్లా ఎగిరొస్తున్నాయి.

ఆ కబురూ యీ కబురూ చెప్పుకుంటూ మరో అర్ధగంట కూచుని, ఇంటికి వెళ్ళిపోదామని బయలుదేరారు. తన రూము అక్కడికి దగ్గరేనని, నడిచి వెళ్ళిపోతానని చెప్పి ఆమెను రిషా ఎక్కించి రమణరావు ఆగిపోయాడు.

అక్కడనుంచి అంతా పల్లమే కావడంవల్ల గాలిలో తేలిపోతున్నట్టు పోతోంది రిషా. ఆ రిషాలోని కస్తూరి మనసు కూడా అలాగే తేలిపోతోంది.

ఇంటిముందు రిక్షా దిగేసరికి తమ్ముడు వీధిలోనే వున్నాడు.

"సినిమాకు వెళ్ళావా అక్కా, ఏం సినిమాకి?" అని అడిగాడు.

"ఇప్పుడేం సినిమారా. ఇంత తొందరగా ఏం సినిమా విడిచిపెడ్తారు. పనుండి ఓ ఫ్రెండ్ దగ్గరకి వెళ్ళాను" అంది కస్తూరి.

"రావడం ఆలస్యమైతే ఏ సినిమాకో వెళ్ళావేమో అనుకున్నాలే" అన్నాడు అతను.

కస్తూరి ఇంట్లోకొచ్చి బట్టలు మార్చుకుందామని అవతలి గదిలోకి వెళ్ళబోతోంటే "ఇవాళ మీ ఫ్రెండ్ అరుణకుమారి కనిపించిందేమిటి? ఇంతకీ ఆ జిగురు కుమారి ఇంత తొందర్లో నిన్ను వదిలి పెట్టిందంటే ఆశ్చర్యంగానే వుందే' అంది వాళ్ళ చిన్నక్క.

ఆమె నవ్వేసి గదిలోకి వెళ్ళిపోయింది. తిరిగి తలుపులు తెరుచుకొని యివతలకి వచ్చేసరికి ఇంట్లో వాళ్ళంతా సమావేశమైనట్టుగా నట్టింట్లో ఆమె గురించే చూస్తున్నారు.

''ఎక్కడికెళ్ళావే యింతాలస్యమైంది'' అంది తల్లి.

''ఫ్రెండ్ దగ్గరకి వెళ్ళానమ్మా, కలిసి చాలా రోజులైందని. ఆఫీసు నుంచి అలా వెళ్ళాను'' అంది కస్తూరి.

''ఎవరా ఫ్రెండ్?'' అని అడిగిందామె.

కస్తూరి నోరుతెరిచేలోగానే ''ఆఫీసు ఫ్రెండ్ గాబోలు, అవునాఅక్కా?" అంది చెల్లెలు.

'ఊఁ' అంది కస్తూరి అక్కడ్నుంచి కదిలి ముఖం కడుక్కుందామని దొడ్లో బావిదగ్గరకు వెళ్ళబోతూ.

"మాట్లాడుతోంటే అలా వెళ్ళిపోతావేం. ఎందుకా కంగారు? ఇప్పటిదాకా ఆ బీచ్‌లో షికార్లు చేయగాలేనిది ఇప్పుడు ఎందుకా తొందర?'' అది తల్లి గట్టిగా.

కస్తూరి గతుక్కుమంది. అయినా ఆమె ఆగకుండా దొడ్లోకి వెళ్ళి పోయింది. ముఖం కడుక్కుని తిరిగి వచ్చేసరికి యింకా అందరూ అక్కడే వున్నారు.

''చెప్పవే. ఎవరా రమణరావు. వాడితోనేనా యింతసేపూ బీచ్‌లో షికార్లు చేసి వచ్చావ్?''

కస్తూరి ఏం మాట్లాడలేకపోయింది.

''ఏదీ ఆవుత్తరం ఎక్కడ పెట్టావో పట్టుకురారా సూర్యం'' అంది తల్లి కొడుకును ఉద్దేశించి. సూర్యం అక్కవైపు నవ్వుతూ చూస్తూ వుత్తరం జేబులోంచి తీసిచ్చాడు.

"ఏమిటా వుత్తరం'' అంది కస్తూరి ఆదేమిటో స్పష్టంగా తెలిసిపోతున్నప్పటికీ.

''ఏ వుత్తరమా, నువ్వు పుస్తకంలో పెట్టి మార్చిపోయావ్ చూడు ఆ వుత్తరం" అంది కస్తూరి అక్క.

"సిగ్గులేదటే. ఇదా నువ్వు చేస్తున్న నిర్వాకం. నీకేం పోయేకాలం వచ్చిందని ఇలాంటి పాడుబుద్ధి పుట్టింది. మమ్మల్ని నలుగుర్లోనూ తలెత్తుకు తిరగనియ్యవా. తిండికివున్నా లేకున్నా గౌరవంగా బ్రతుక్కొస్తున్నాం. నీ పుణ్యమా అని యిప్పుడు అది కూడా లేకుండాచెయ్. ఇంట్లో పెళ్ళికావలసిన ఆడపిల్లలు వున్నారన్న ధ్యాసయినా వుందా నీకు. వుంటే ఇలా బరితెగిస్తావా. ఛీ, నా కడుపున చెడబుట్టావు కదటే. వాడికెవడికో సిగ్గులేకపోతే నీకయినా సిగ్గు వుండొద్దూ. బుద్ధిలేక వాడు పిలిస్తే కుక్కలా వాడివెనక వెళ్లడమేనా. నువ్వు అలుసివ్వకపోతే వాడెందుకు ఇలా బరితెగించి వుత్తరం రాస్తాడు. అసలు నిన్ననాలి. ఉద్యోగం చేస్తానంటే నాలుగురాళ్ళు తెచ్చి ఇల్లు ఉద్ధరిస్తావనుకున్నాను గాని, ఇలా గౌరవం మంటగలుపుతావనుకోలేదు ......''

కస్తూరి అక్కడ నిలుచోలేకపోయింది. మారుమాట్లాడకుండా డాబా మీదకు వెళ్లిపోయింది. ఆమె వెళ్ళిపోయినా తల్లి కంఠం వుండి వుండి భగ్గుమంటోంది బహుశా ఏ తమ్ముడో, చెల్లెలో, అక్కో ఆజ్యంపోసి రగుల్చుతున్నారు గాబోలు.

కస్తూరికి తల దిమ్మెక్కిపోయినట్టు అనిపించింది. ఎదురుచూడని దెబ్బ తగిలి తల మొద్దుబారి ఏదీ ఆ లో చిం చ లే ని మందకొడి తనంతో అలా

మోకాళ్ళలో తల దూర్చుకుని కూచుంది. ఎంతసేపు కూర్చుందో తెలీదు. కిందనుంచి తండ్రికేక వినిపించి లేచి వెళ్ళింది.

గదిలోకి అడుగుపెడుతూంటే కోర్టు హాల్లోకి కాలెడుతున్న ముద్దాయిలా అనిపించింది. తండ్రి నిప్పులు కక్కుతున్న న్యాయమూర్తిలా వున్నాడు. తల్లి గుమ్మం దగ్గర పోలీసు జవాన్లా నిలుచుంది. అక్కా, చెల్లెలూ, తమ్ముడూ ప్రేక్షకుల్లాగా, సాక్షుల్లాగా వున్నారు. వాళ్ళందరి చూపులూ ఆమె మీదనే వున్నాయి.

హంతకుడ్ని ఏ మాత్రం జాలీ, సానుభూతీ లేనట్టు చూసే కరకు చూపుల్లా వున్నాయవి. అమాంతం విరుచుకుపడి పొడిచేద్దామన్న విరోధి కసి చూపుల్లా వున్నాయ్. ఆ మూల బైటికొచ్చిన ఎలకను పట్టుకోవడానికి పొంచి పొంచి చూసే గండుపిల్లి దొంగ చూపుల్లా వున్నాయి.

కస్తూరిని చూస్తూనే తండ్రి ఇల్లెగిరిపోయేలా అరిచాడు.

"ఎవడే ఆ రమణరావు. పెళ్ళికానిపిల్లకు ఇలా ప్రేమలేఖలు రాస్తాడా రాస్కెల్. అయినా వాడ్నని ఏం లాభం. నిన్ననాలిగాని. మన బంగారం మంచిదైతే బైటివాడ్ననడం దేనికి. ఇలా అడ్డమైన వాడితోనూ షికార్లు కొట్టడానికటే నువ్వు వుద్యోగం చేస్తున్నది. ఈ సంసారాన్ని పోషించలేక కాదు నిన్ను ఉద్యోగం చేయిస్తూంట. ఇంట్లో తీరిగ్గా తినికూచోడం ఎందుకులెమ్మని ఉద్యోగం చేయిస్తుంటే నువ్వువేసే వేషాలు యివన్నమాట. ఇవ్వాళ బీచికి పిలిస్తే వెళ్ళావు. రేపు రూముకి రమ్మంటే వెళ్ళవనేముంది? ఇలా తిరిగి తిరిగి రేపొద్దున్న తలమీదికి తెచ్చుకుని నా కొంప నిలువునా కూలుస్తావుకదటే. అంతగా నీకు పెళ్ళే చేసుకోవాలని వుంటే నాతో చెప్పలేకపోయావా, ఆమాత్రం సంబంధం తెచ్చి చేయలేకపోయేవాడినా, ఇలా అడ్డగాడిదలా వీధిన పడ్డానికి నేనింకా చావలేదే, బతికేవున్నాను...."

తండ్రివైపు తలెత్తుకు చూడలేకపోయింది కస్తూరి. ఎంత ఆపుకుందామన్నా ఆమెకు కన్నీళ్ళు ఆగలేదు. ఊరికే పొర్లిపోతున్నాయి.

"అలా నంగనాచిలా ఏడుస్తావెందుకు. చేసింది చాలక ఇదొకటా. చాల్లే ఆ నాటకం. ఇంకెప్పుడైనా ఇలా తిరిగావంటే చూడు ఉద్యోగం మానిపించి ఇంట్లో కూచోబెడతాను."

కస్తూరి అక్కడనుంచి వెళ్ళిపోయి మంచంమీద వాలిపోయి వెక్కి వెక్కి ఏడ్చేసింది. ఎక్కిళ్ళు కూడా వస్తున్నాయి. కన్నీటితో తలగడ అంతా తడిసిపోయింది.

"ఇంక చాల్లే ఏడుపు, వచ్చి అన్నం తిను" అంది తల్లి. కస్తూరి లేవ లేదు. అలాగే వుండిపోయింది. తల్లి చూసిచూసి 'సరే నీయిష్టం, తినాలను కుంటే వంట యింట్లో వుంది తిను, నాకు నిద్రవస్తోంది. పడుకోవాలి' అని వెళ్ళిపోయింది.

కస్తూరికి ఆకలేస్తున్నా భోజనం చెయ్యాలనిపించలేదు. పక్కమీద అలాగే వుండిపోయింది ఆలోచిస్తూ.

'బాసుంది సంబడం. మొగుడ్నికొట్టి మొగసాలకెక్కి ఏడ్చిందట — ఇలాటిదే'

'ఆ మధ్య ఓసారి వాళ్ళాఫీసుకి వెళ్లాను ట్రూకాపీలమీద సంతకాలు పెట్టిస్తానంటే. అప్పుడు చూశాను, వాడితో మాట్లాడుతూ ఒకటే ఇకఇకలూ, పకపకలూనూ.'

'నేనూ చేసాను ఉద్యోగం. దీనిలా ఊళ్ళేలలేదెప్పుడూ.'

'ఒక్క రోజెప్పుడైనా కాలేజీనించి ఆలస్యంగా వచ్చేసరికి పావుగంట ఉపన్యాసందంచి శ్రీరంగనీతులు చెప్తుందికదా ఇప్పుడేమయ్యింది."

....

....

అక్క, తమ్ముడూ, చెల్లెలూ గుసగుసలాడ్డం వినిపిస్తూనే వున్నాయి కస్తూరికి. ఆమె హృదయం కాలిపోతోంది. బాధతో ఆమె విలవిల్లాడిపోతోంది. ఆ బాధ అమ్మా నాన్నలు గుచ్చిన ముళ్ళబాధ కాదు. తమ్ముడూ, చెల్లీ, అక్క దించినగునపాలబాధ అది. ఆతిట్లముళ్ళకన్నా యీనిందల గునపాలే గుండెల్లోకి దిగిపోయి ప్రాణం తీసేస్తున్నాయి. ఆ బాధకు ఆమె తట్టుకోలేక మెలికలు తిరిగిపోతోంది.

రాత్రంతా ఆ బాధకి ఆమెకు నిద్రపట్టలేదు.

ఉదయం ఆఫీసుకి వెళ్ళడానికి బద్ధకంగావున్నా లేనివుత్సాహాన్ని తెచ్చుకుని మరీ వెళ్ళింది.

లంచ్ టైమప్పుడు సెక్షన్‌లో అంతా బైటికి వెళ్ళడం చూసి రమణ రావు ఓ కవరు పట్టుకొచ్చి "ఇంటికి వుత్తరం రాస్తున్నానండి. ఒంట్లో నీరసంగా వుంటోందనీ, డాక్టరుగారికి చూపిస్తే ఎక్స్‌రేతీసి ఓ రేణ్ణెల్లపాటు రెస్టు తీసుకోమన్నాడనీ, మందులూ, ఇంజక్షన్లు వాడుతున్నాననీ, వీలయితే, ఆఫీసుకికూడా సెలవు పెట్టాలని చూస్తున్నాననీ రాస్తున్నాను. ఈ దెబ్బతో మా వాళ్ళకి ఆటకట్టు. రెండేళ్ళ వరకు ఈనాటకం ఆడొచ్చు'' అన్నాడు.

''రాయక్కర్లేదులెండి'' అంది కస్తూరి.

"ఏం' అన్నట్టుగా చూశాడు అతను.

''మనం పెళ్ళి చేసేసుకుందాం" అంది కస్తూరి చాలా దృఢంగా నిర్భయంగా.

సూటిగా, దీక్షగా చూస్తున్న ఆమె అంతలోకే ప్రసన్నంగా, చల్లగా చూపుల్ని మార్చి చిరునవ్వుతో తియ్యగా ''నిజమే మనం వెంటనే పెళ్ళి చేసేసుకుందాం" అంది.

(1976)

★